

CARITAS

Keskellä elämää.

Saattohoito-opas kuolevan potilaan läheisille

Tämä opas antaa tietoa ja tukea läheisenne saattohoidosta, ja toimii Caritas sairaalan hoitohenkilökunnan hyvän hoidon tukena.

Saattohoito Caritas sairaalassa

Caritaksen arvoja ovat lähimmäisen rakkaus, yhteisöllisyys, eettisyys ja vastuullisuus. Caritaksen toiminnan pohjalla on kristillinen ihmiskäsitys. Jokaisen ihmisen yksityisyyttä, elämänarvoja ja elämäntätömusta kunnioitetaan.

Caritas sairaala on yksityinen sairaala, jossa on 27 potilaspaikkaa. Sairaala tarjoaa lyhytaikaista vuodeosastohoitoa, kuntoutusta sekä saattohoitoa. Yksikössä on rauhallinen saattohoituhuone, johon potilas pyritään siirtämään saattohoitopäätöksen jälkeen. Läheiset saavat olla rauhassa läheisensä kanssa ja sairaalan henkilökunta on saatavilla vuorokauden ajasta riippumatta.

Tämä opas perustuu Lapin amk sairaanhoitotyön koulutuksen opin-
näytetyöhön “Saattohoito-opas kuolevan potilaan läheisille”.

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

CARITAS

Keskellä elämää.

Läheiset osana saattohoitoa

Läheisen rooli saattohoidossa on tärkeä osa suruprosessia. Voitte olla mukana saattohoidossa oman jaksamisenne mukaan. Hoitajat vastaavat kuolevan hyvinvoinnista ja tarpeista. Henkilökunta on myös teitä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Hoitotoimenpiteiden ajaksi pyydämme teitä poistumaan huoneesta.

On tärkeää muistaa huolehtia myös omasta hyvinvoinnistanne, säännöllisestä syömisestä ja lepäämisestä. On hyvä käydä välillä huoneen ulkopuolella ja ulkoilemassa.

Ihmisen viimeiset pysyvät aistit ovat kuulo ja tuntoaisti. Voitte tukea läheistänne puhumalla ja koskettamalla. Kertokaa, kuka huoneessa on ja mitä olette tekemässä. Todennäköisesti kuoleva kuulee, vaikka ei pystyisi enää vastaamaan tai reagoimaan puheeseen ja kosketukseen. Läheisten läsnäolo, silittäminen ja kädestä pitäminen tuovat turvaa ja lohtua. Voitte tuoda saattohoitihuoneeseen potilaalle tärkeitä esineitä ja soittaa hänen lempimusiikkiaan.

Kuoleman lähestyessä on tärkeää, että läheiset saavat rauhassa koskettaa ja jättää viimeiset jäähyvästit. Voitte kertoa läheisellenne, että hänellä on lupa lähteä.

CARITAS

Keskellä elämää.

Palliatiivinen hoito

Palliatiivinen hoito on parantumattomasti sairaan ihmisen ja hänen läheistensä kokonaisvaltaista hoitoa. Siinä huomioidaan fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja henkinen hyvinvointi. Hoidossa keskeistä on hyvä oireenmukainen hoito. Lääketieteellisesti hyödyttömiä tai kärsimystä lisääviä hoitoja vältetään. Palliatiivinen hoito voi kestää kuukausista vuosiin. Palliatiivisen hoitolinjauksen päätös tehdään yhdessä lääkärin, potilaan ja tarvittaessa läheisten kanssa. Hoitolinjauksen yhteydessä tehdään hoidonrajoituksia.

Saattohoito

Palliatiivisen hoidon loppuvaihetta kutsutaan saattohoidoksi, jolloin sairauden etenemiseen ei voida enää vaikuttaa. Saattohoitoon siirrytään, kun kuoleman oletetaan tapahtuvan seuraavien päivien tai viikkojen aikana. Aktiivinen hoito lopetetaan ja keskitytään hyvään oireenmukaiseen hoitoon. Potilaalle pyritään antamaan mahdollisimman arvokas ja oireeton loppuelämä. Läheisten huomioiminen ja tukeminen ovat tärkeä osa saattohoitoa.

CARITAS

Keskellä elämää.

Hoitotahto

Hoitotahdolla ilmaistaan tahto tulevasta hoidosta ennen kuin on kykenemätön tekemään itse hoitoon liittyviä päätöksiä. Hoitotahdossa tuodaan ilmi omia toiveita hoidosta tai kieltäytytään tietyistä hoitotoimenpiteistä. Se annetaan kirjallisesti tai suullisesti.

Hoitotahto vähentää läheisten epätietoisuutta ja ahdistusta sekä helpottaa hoitohenkilökunnan työtä. Toiveet voivat olla arkipäiväisiä asioita, jotka eivät liity sairauden hoitoon. Siihen voi liittää toiveita elämän loppuvaiheen hetkistä, esimerkiksi lempimusiikista tai -ruuasta.

CARITAS

Keskellä elämää.

Oireenmukainen hoito

Kipu

Saattohoidon tärkeimpiä tavoitteita ovat kivun ja kärsimyksen lievittäminen sekä niiden hoito. Kipu on yksilöllinen kokemus, joka vaikuttaa loppuajan elämänlaatuun. Kipua arvioidaan säännöllisesti ja lääkityksen vaikutusta seurataan aktiivisesti. Kipulääkitys annetaan suun kautta, kipulaastarilla, suonensisäisesti tai ihonalaisesti. Lisäksi sitä hoidetaan asentohoidolla, hieronnalla, läheisyydellä ja läsnäololla.

Hengenahdistus

Hengenahdistusta aiheuttavat muun muassa kipu, hengitysteiden tukkeutuminen, ahdistus, tulehdus tai perussairaus. Hengenahdistusta hoidetaan oireenmukaisesti lisähapella ja asentohoidolla. Rauhoittelu sekä raikas ilma helpottavat hengittämistä. Lääkehoidolla voidaan lievittää hengenahdistusta ja limaneritystä. Hengitysteiden limaa poistetaan tarvittaessa imulaitteella.

Pahoinvointi

Pahoinvointi ja oksentelu johtuvat usein sairaudesta tai lääkehoidon sivuvaikutuksista. Pahoinvointia helpotetaan hoitamalla sen aiheuttajaa tai käyttämällä pahoinvointilääkitystä.

CARITAS

Keskellä elämää.

Suolen toiminta

Ripulia aiheuttavat ummetuslääkkeet, infektiot ja antibiootit. Ummetusta aiheuttavat vähäinen liikkuminen, kuivuminen eli neste-hukka, niukka syöminen, neurologiset tekijät ja vahvat kipulääkkeet. Ummetusta ja suolen toimintaa helpotetaan ja hoidetaan lääkinällisesti. Liikkumista tuetaan hoidettavan voimavarojen mukaan.

Virtsaneritys

Voinnin heikentyessä virtsaneritys vähenee, ja esiintyy pidätyskyvyttömyyttä tai tihentynyttä virtsaamisen tarvetta. Hoitajat avustavat virtsarakon tyhjentymisen vaikeutuessa. Hoidettavalla on yleensä loppuvaiheessa vaippa käytössä. Aineenvaihdunnan heikentyessä elimistöön kertyy nestettä, joka näkyy turvotuksena ympäri kehoa. Turvotuksia hoidetaan lääkityksellä, tukisidoksilla ja asentohoidolla.

CARITAS

Keskellä elämää.

Väsymys

Unen tarve lisääntyy, toimintakyky alenee, yleistila laskee ja voimat heikkenevät. Sairauden loppuvaiheessa väsymys on luonnollinen osa kuolinprosessia. Väsymystä aiheuttavat muun muassa infektiot, kuume, anemia, kuivuminen, kipu, hapenpuute, masennus ja unettomuus. Vahva kipulääkitys aiheuttaa väsymystä, mutta se on usein tarpeellinen oireiden lievittämisessä. Päivittäisiä toimintoja suunniteltaessa huomioidaan hoidettavan vuorokausirytmä sekä voimavarat.

Psyykkiset oireet

Mielialan alentua läheisten läsnäolo, keskustelu ja kuuntelu ovat ensisijaisesti tärkeitä. Mielialalääkkeitä käytetään, jos lääkäri arvioi niistä olevan hyötyä.

Sekavuus saattaa lisääntyä sairauden edetessä. Hoidettava ei välttämättä tiedosta vierellä olevia ihmisiä tai missä hän on. Sekavuuden syy pyritään etsimään ja hillitsemään oireita. Lääkinnällisestä hoidosta on harvoin enää apua. Tutun ihmisen läsnäolo ja läheisyys rauhoittaa ja tuo turvallisuuden tunnetta.

CARITAS

Keskellä elämää.

Hyvä perushoito

Saattohoidossa korostuu hygienian ja ihon hoito. Hoidossa käytetään mietoja pesuaineita ja ihoa rasvataan usein. Erityistä huomiota kiinnitetään selän, pakaroiden sekä kantapäiden ihon kuntoon.

Asentohoito ehkäisee painehaavaumia. Säännöllinen asennon vaihto on paras keino estää painehaavaumien syntyä. Vuoteessa käytetään ilmapatjaa, jossa patjan sisällä kiertävä ilma tasoittaa ihoon syntyvää painetta. Painetta kevennetään myös jaloissa käytettävillä kevennystossuilla sekä erilaisilla asentotyynyillä.

Suu puhdistetaan useita kertoja päivässä. Suu ja huulet kostutetaan, ja suun kunto tarkistetaan. Suun kuivuutta hoidetaan jääpaloilla, voitelemalla suuonteloa ruokaöljyllä sekä käyttämällä suuta kostuttavia geelejä ja suihkeita tai sitruunatikkuja.

Läheisenä voitte osallistua halutessanne ja voimienne mukaan perushoitoon. Hoitajat tukevat ja ohjaavat teitä läheisenne perushoidon toteutumisessa.

CARITAS

Keskellä elämää.

Ravitsemus ja nesteytys

Ruokahaluttomuutta, pahoinvointia, kuivumista ja ummetusta lievitetään erilaisin keinoin. Hoidettavalle tarjotaan pieniä annoksia mieleisiä ruokia ja juomia hänen omilla ehdoillaan. Sairaalassa on tarjolla hedelmiä ja tehojuomia.

Suonensisäisen nestehoidon ja ravitsemuksen tarpeen arvioi aina lääkäri.

Tajunnantason ja nielemisrefleksin alentua suuhun ei anneta enää mitään nieltävää, sillä vaarana on ruuan tai juomisen joutuminen hengitysteihin.

CARITAS

Keskellä elämää.

Hengellinen ja henkinen tuki

Caritas sairaala on turvallinen hoitopaikka, jossa hoitohenkilökunta on saatavilla ja tukena koko saattohoidon ajan. Keskustelu ja asioiden läpikäyminen helpottaa selviytymistä vaikeassa tilanteessa. Henkisiä ja hengellisiä tarpeita tuetaan toiveiden ja uskonnollisuuden mukaisesti. Tarjoamme sairaalapastorin keskusteluapua, jonka kanssa voitte keskustella riippumatta uskonnollisesta vakaumuksestanne.

CARITAS

Keskellä elämää.

Lähestyvän kuoleman merkit

Toimintakyky heikkenee ja elintoiminnot alkavat hiipumaan. Syöminen ja juominen vähentyvät. Tajunnantaso alkaa laskea. Tarkkaa kuolinhetkeä ei pystytä ennalta arvioimaan.

Jalkaterät ja kädet alkavat viilentyä sekä ihonväri voi muuttua. Lämmönsäätelyn häiriintyminen aiheuttaa kuumetta. Antibiooteilla ei ole enää vaikutusta, mutta tätä voidaan hoitaa kuumetta alentavilla lääkkeillä.

Hengitys muuttuu pinnalliseksi ja esiintyy hengityskatkoksia. Hengitysteissä oleva lima muuttaa hengitysäänen voimakkaaksi ja korisevaksi, joka kuulostaa ikävältä. Tästä harvoin aiheutuu haittaa potilaalle.

Kuolema on lähes aina rauhallinen tapahtuma. Sydän lakkaa lyömästä ja hengitys loppuu. Lääkäri käy toteamassa kuoleman. Hoitajat ovat aina lähellä ja saatavilla. Sairaalan henkilökunta antaa teille tukea sekä ohjaavat kuolintodistuksen ja hautajaisten järjestämisessä.

CARITAS

Keskellä elämää.

*Lohduttaminen ei
tarvitse suuria sanoja,
ei valmiita vastauksia.*

*Tärkeinä on vaan
mennä lähelle,
välittää*

- Hilja Aaltonen

Caritas sairaalaan voitte olla yhteydessä
vuorokauden ajasta riippumatta 08 522 5450

Oulun seurakuntayhtymän päivystävä sairaalapastori
040 579 7803

Lisätietoa saattohoidosta löydätte:
www.terveyskyla.fi/palliatiivinentalo

Oppaan kuvat: pixabay.com

CARITAS

Keskellä elämää.

Omia ajatuksia ja mietteitä

CARITAS

Keskellä elämää.